

AZ IFJÚSÁGSZAKMAI KÖZÖSSÉG ATTITŰVIZSGÁLATA

– Ament Balázs –

1. Bevezető

Attitűdvizsgálatot általánosságban egy adott tárgyban, a bevont személyek beállítottságának megismerése céljából végzünk. Kutatásom ilyen szempontból speciálisnak mondható: a vizsgálat célja az ifjúsági szakemberek benyomásának megismerése volt a saját környezetük külső megítélésével kapcsolatban. Arra szerettem volna választ kapni, hogy az ifjúság szakmai közösség tagjainak tapasztalata alapján egy külső szemlélő miként látja az általuk végzett tevékenységet, annak folyamatait, komplexitását és közösségi, társadalmi szintű szerepét, fontosságát, továbbá a laikusok, vagy a társterületek művelői által kialakított kép mennyire egyezik azoknak az elképzeléseivel, akik a szakmát napi szinten űzik.

2. Módszertan

A kutatás a pandémia alatt készült, ebből kifolyólag a személyes adatfelvételre nem, vagy csak minimális lehetőség állt rendelkezésre. Az aktuális járványhelyzet, valamint a válaszadók országosan elszórt lokalizációja is az online kérdőív alkalmazását indokolta.

A felmérés 34 kérdésben vizsgálta a kitöltők tapasztalatait, véleményét, benyomásait az ifjúság szakma széles körű megítélését illetően. A kérdések közül 12 nyitott, 22 pedig zárt volt, illetve több esetben a zárt kérdésekre adott válaszok függvényében, szöveges mező segítette elő a mélyebb megértést.

A vizsgálat során a megkérdezetteket szakértői mintavétel alapján választottuk ki. Célunk volt, hogy a fiatalokkal közvetlenül, napi szinten kapcsolatban álló, ifjúsági munkát végző szakemberek ugyanúgy a minta részét képezzék, mint a szakmafejlesztéssel foglalkozó, vagy ifjúságkutatást végző, de idősebb korosztályhoz tartozó szakemberek. További elkülöníthető eleme a mintának azoknak az alanyoknak a köre, akik az ifjúságpolitika valamely szereplőjeként a teljes ifjúságügyre hatást gyakorolnak munkájuk során.

A bemutatott mintavételi elv mentén, az ifjúsági munkát közvetlenül végzők aránya 48,08%, a szakmafejlesztés-

sel foglalkozóké 46,15%, az ifjúságkutatóké 3,85%, míg az ifjúságpolitikai szereplők 1,92%-os arányban vettek részt a válaszadásban. A szakmai mintavétel elméletéhez képest – a válaszadók öndefiniálása alapján – a következőképp alakult: közvetlen ifjúsági munkát 47,06%, ifjúsági szakmafejlesztést 35,29%, ifjúságkutatást 5,88%, az ifjúságügyet egészében formáló ifjúságpolitikát pedig 11,76% végez. Látható tehát, hogy a közvetlen ifjúsági munka és a szakmafejlesztés esetében a legkisebb az eltérés a mintavételi elv és az öndefiníció között, míg a másik két kategóriánál szignifikánsan magasabb azok aránya, akik tevékenységüket más kategóriába sorolták, mint amelybe szerepük alapján felkérést kaptak.

A felmérést összesen 51 fő töltötte ki, akik az ifjúsági szakma igen széles spektrumát ölelik fel. A kitöltők 43%-a nő, 57%-a férfi volt. Meglehetősen kiegyenlített a válaszadók nemek szerinti megoszlása, tekintettel arra, hogy a szintén az ifjúsági korosztállyal foglalkozó pedagógustársadalom jellemzően elnőiesedett, a főállású pedagógusok körében több mint 80% a nők aránya (Varga, 2019). Természetesen a fenti érték nem reprezentatív, mégis hasznos lehet látni, hogy mennyire másként alakult a nemek aránya a társterület sugallta arányhoz képest. Érdekes lehetne egy átfogó kutatást végezni az ifjúsági szektorban dolgozókkal összefüggésben – a pedagógusokhoz és a közművelődésben dolgozókhöz hasonlóan

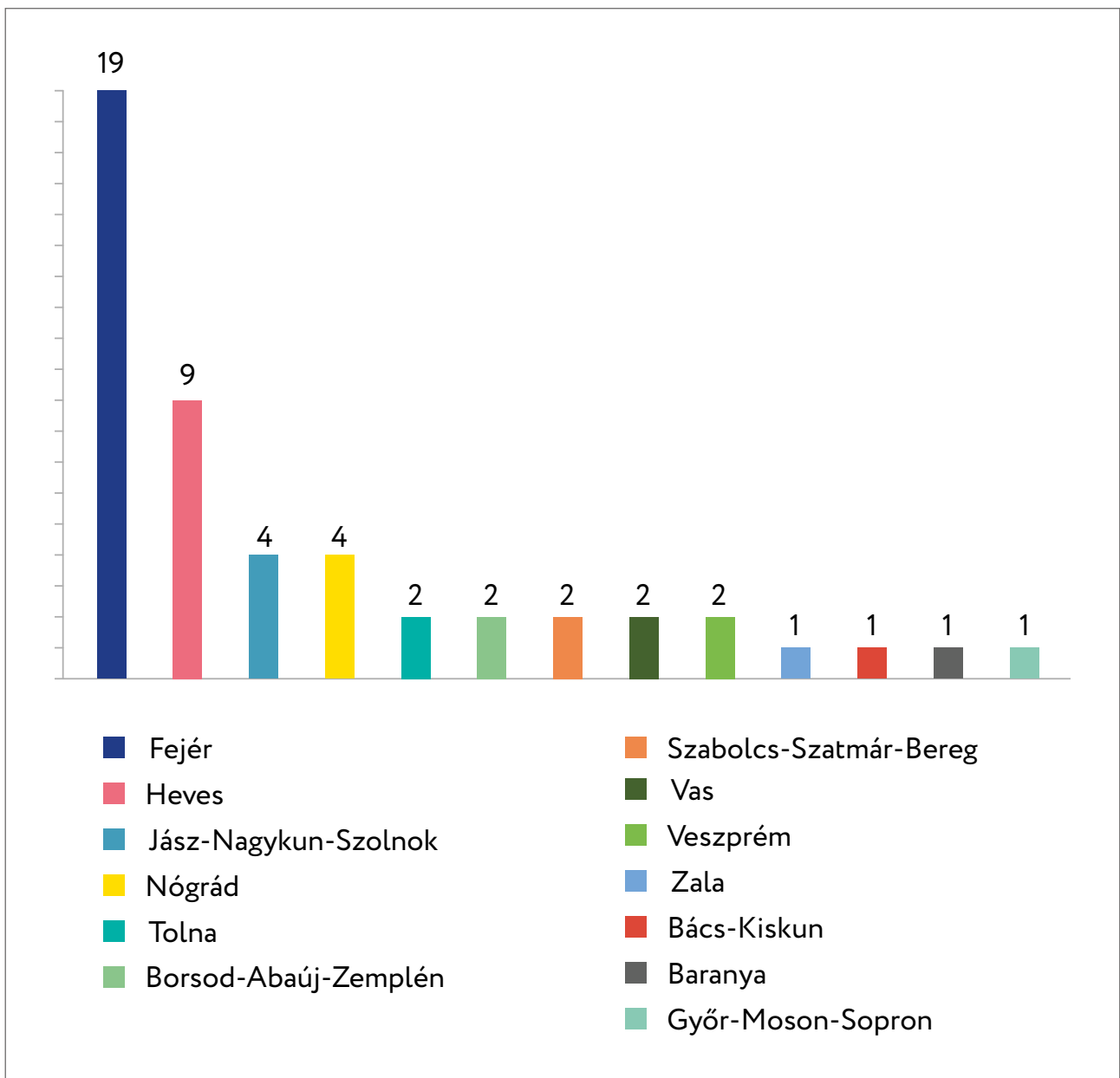
–, hogy láthatóvá váljon az ágazatban tevékenykedők nemi megoszlása, valamint további több olyan adat is felszínre kerülhetne, melyekkel egy még hatékonyabb tervezési folyamat indulhatna el.

3. Demográfia: kik álltak kötélnek?

A demográfiai adatokat vizsgálva talán az egyik legérdekesebb eredmény, hogy a kitöltők életkor tekintetében milyen széles skálán mozognak: a legfiatalabb (22 éves) és a legidősebb (71 éves) válaszadó között közel ötven év van. A megkérdezettek átlagéletkora 39 év, ami a legtöbb definíció esetében már nem fér bele az ifjúság korosztály kategóriájába. Mégis, ha azt vizsgáljuk, hogy hányan tartoznak még a fiatalok közé és hányan múltak

már el harminc évesek, akkor láthatóvá válik, hogy a kitöltők közül 11 fő végez, vagy végzett úgy ifjúság szakmai munkát, hogy még ő maga is a célcsoport korosztályhoz tartozik, míg a válaszadók másik fele – összesen 40 fő – pedig már nem része a célcsoportnak. Amennyiben a Nemzeti Ifjúsági Tanács (NIT) 35 éves életkori küszöbét vesszük alapul, 19 kitöltő még nem érte el ezt a kort, tehát a válaszadók közel kétharmada már a NIT belső szabályozása szerint is „kinőtt” az ifjúsági korosztályból.

Fontos megjegyezni, hogy a kitöltők földrajzi érintettségüket tekintve sokszínűek, de megállapítható, hogy a mintában jelentős a fővárosban élők számaránya, viszont csupán 5 megyéből nem áll rendelkezésre információ.

1. ábra: A válaszadók állandó lakóhelyének megye szerinti megoszlása (saját szerkesztés)

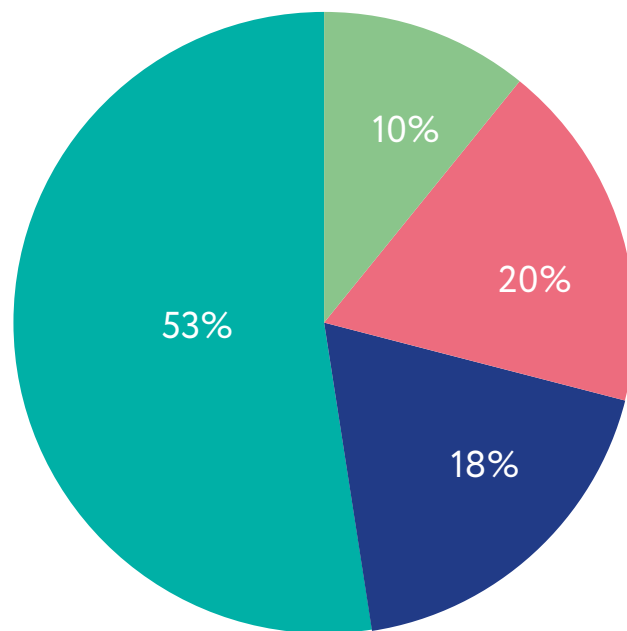
Számos munkavégzéshez, feladatellátáshoz elengedhetetlen az akkreditált, iskolarendszerben szerzett végzettség megléte, azonban az ifjúsági szektor speciális helyzetben van, hiszen esetükben ez nem előírás, de pozitívan befolyásolhatja az ágazat megítélését. Ezért két kérdésben is vizsgáltam a gyakorló szakemberek képesítését: milyen legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek általánosságban és mi a témához relevánsan kapcsolódó legmagasabb iskolai végzettségük. Doktori fokozattal 2 fő, mester- vagy egyetemi szintű diplomával 20 fő és alapfokú vagy főiskolai oklevéllel 44 fő rendelkezik. A válaszokból látható tehát, hogy 51 főből 7-en egyáltalán nem rendelkeznek felsőfokú végzettséggel.

Kiemelten megvizsgálva a releváns iskolai végzettségre adott válaszokat pár érdekesség szembeötlő. Legtöbben valamilyen pedagógusi diploma birtokában kerültek kapcsolatba az ifjúsági szektorral, majd váltak annak aktív részeseivé. Második helyen szintén diplomás végzettség áll: a közművelődési terület magában foglalja a művelődésszervező, kulturális menedzser, andragógia stb. végzettségeket. Harmadik helyen viszont a már megszűnt ifjúságsegítő felsőoktatási szakképzés (FOSZK) szerepel, ami azért érdekes, mert csupán 4 fő jelezte, hogy ilyen típusú a legmagasabb releváns végzettsége, 2 főnek viszont ezen felül van más, magasabb fokú kapcsolódó képesítése is. Csak érdekességképpen megvizsgálva az ifjúságsegítő végzettséget feltüntető 6 fő életkorát, azt látjuk, hogy a legfiatalabb 26, a legidősebb pedig 41 éves, így átlagosan 35 év a szakot elvégzők életkora.

1	pedagógus	8 fő
2	közművelődési terület	7 fő
3	ifjúságsegítő	6 fő
4	ifjúsági szakértő	4 fő
5	szociológus	3 fő
6	szociális munkás	3 fő
7	közösségi és civil fejlesztő	2 fő
8	szociálpedagógus	2 fő
9	közösségszervező	2 fő
10	munkaügyi szervező	1 fő
11	pszichológus	1 fő
12	politológus	1 fő
13	társadalmi tanulmányok	1 fő
14	szociálpolitikus	1 fő

2. ábra: Válaszadók végzettség szerint (saját szerkesztés)

Kíváncsi voltam arra is, hogy a válaszadók közül hányan aktívak jelenleg is az ifjúsági szektorban. **A megkérdezettek 10%-a már nem aktív szereplő, 18% önkéntesként, 63% viszont munkavállalóként (53%) vagy vállalkozóként (10%) végez a területhez közvetlenül kapcsolódó munkát, ami egy nagyon jelentős arány.**

- Jelenleg nem vagyok aktív szakmai szereplője az ifjúsági szektornak.
- Jelenleg az ifjúsági szektorban önkéntesként végzem feladataimat.
- Jelenleg az ifjúsági szektorban dolgozom munkavállalóként.
- Jelenleg az ifjúsági szektorban dolgozom vállalkozóként.

3. ábra: Jelenleg aktív szereplője az ifjúsági szektornak? (saját szerkesztés)

Természetesen az is fontos szempont volt, hogy a jelenlegi tevékenységét a célcsoport korosztállyal közvetlenül végzi-e, esetleg a fiatalokkal foglalkozó szakemberekkel dolgozik közösen:

1	Elsősorban fiatalokkal dolgozom.	8 fő	47%
2	klfjúsági szakemberek számára végzek szakmai támogató tevékenységet.	7 fő	35%
3	Az ifjúsági szektor szereplőit képviselem, érdekképviseleti folyamatokban.	6 fő	12%
4	Az ifjúsági szektor összefüggéseit kutatom, elemzem.	4 fő	6%

4. ábra: Tevékenység céljának megoszlása (saját szerkesztés)

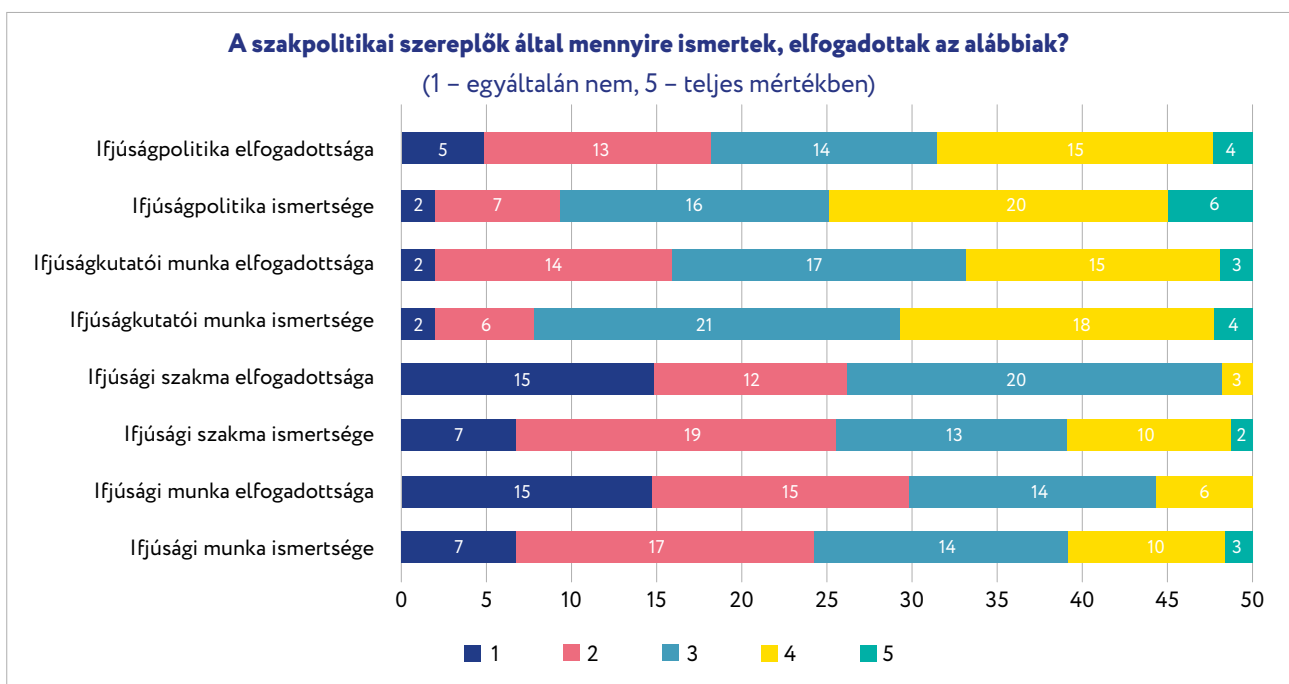
A lekérdezésben nemcsak annak az információnak a vizsgálata volt számomra érdekes, hogy az adott válaszadó milyen formában kapcsolódik az ágazathoz, hanem az is, hogy milyen szinten teszi azt, tehát pontosan hol, milyen típusú szervezetben végzi a munkáját. Feltétlenül vizsgálni akartam, hogy azok a kitöltők, akik jelenleg az ifjúsági szektorban dolgoznak, milyen háttérű intézménynél, cégnél teszik ezt. A válaszok nem okoztak különösebb meglepetést, jól tükrözték a ifjúság szakma területének általános tendenciáit: a megkérdezettek többsége civil szervezetnél, vagy civil szervezet által fenntartott intézményben végzi feladatait, második helyen pedig az állami, önkormányzati szektor látható.

1	Civil szervezet, civil fenntartású intézmény, cég	43%
2	Állami/önkormányzati szervezet, állami/önkormányzati fenntartású intézmény, cég	25%
3	Jelenleg nem vagyok aktív szereplője az ifjúsági szektornak	20%
4	Magántulajdonban lévő intézmény, cég (bt., kft., rt., ev. stb.)	4%
5	NMI által támogatott projekt	2%
6	Egyházi tulajdonú nonprofit kft.	2%
7	Önkormányzati fenntartású közalapítvány	2%
8	Önkormányzati és egyesületi együtt	2%

5. ábra: Az ifjúsági szektorban releváns, aktuális munkahely típusa (saját szerkesztés)

4. Mit gondolnak az ifjúsági szakemberek?

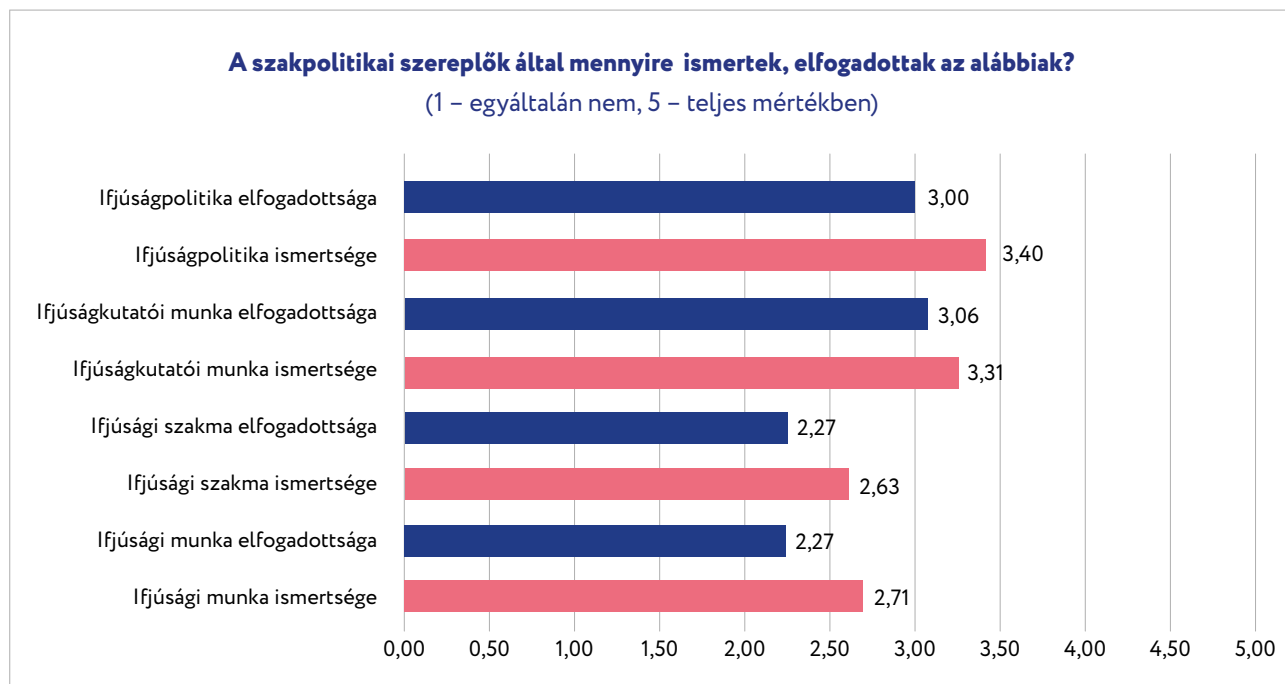
Az attitűdvizsgálat leglényegesebb része, miután megismertük a mintánk adatait, hogy a területen dolgozók álláspontja szerint mennyire ismert, illetve mennyire elismert az ifjúsági szektorban végzett munka.

6. ábra: A szakpolitikai szereplők által mennyire ismertek, elfogadottak az alábbiak? – megoszlás (saját szerkesztés)

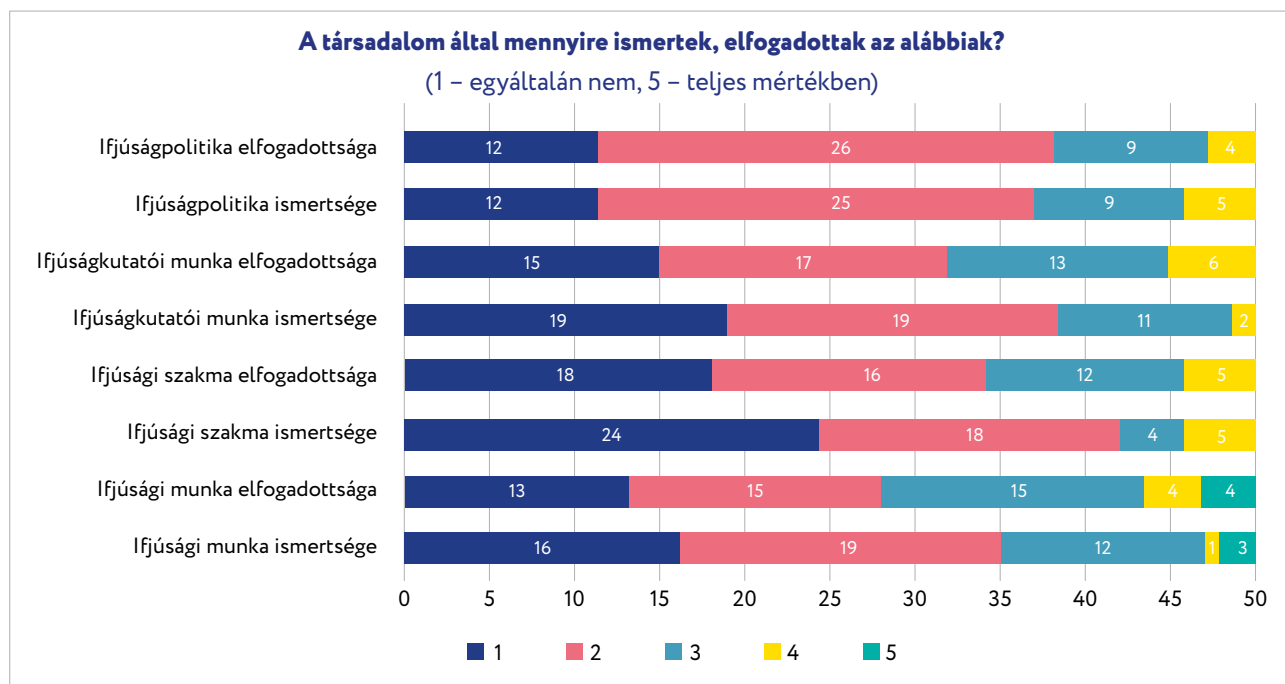
Kifejezetten arra voltam kíváncsi, hogy az adott szereplő eddigi munkája során mit tapasztalt. Egy szakmai közösség kialakulását ugyanúgy elősegítheti az azonos problémákkal való szembenézés, mint ahogy a közös pozitív élmények szerzése. Jelen esetben a válaszok alapján a negatív érzéseket elsődlegesen az ismertség és az elfogadás hiánya okozza a kitöltők számára.

Az alábbi ábrán kiválóan látható, hogy a szakpolitikai szereplők az ifjúságpolitikát ismerik a leginkább, és az ifjúsági szakmát legkevésbé. A lekérdezés adatai alapján a szakpolitikai szereplők körében az ifjúságpolitika (3,41) és az ifjúságkutatói munka (3,31) ismertsége magasabb, mint az ifjúsági munkáé (2,71) és az ifjúsági szakmáé (2,63).

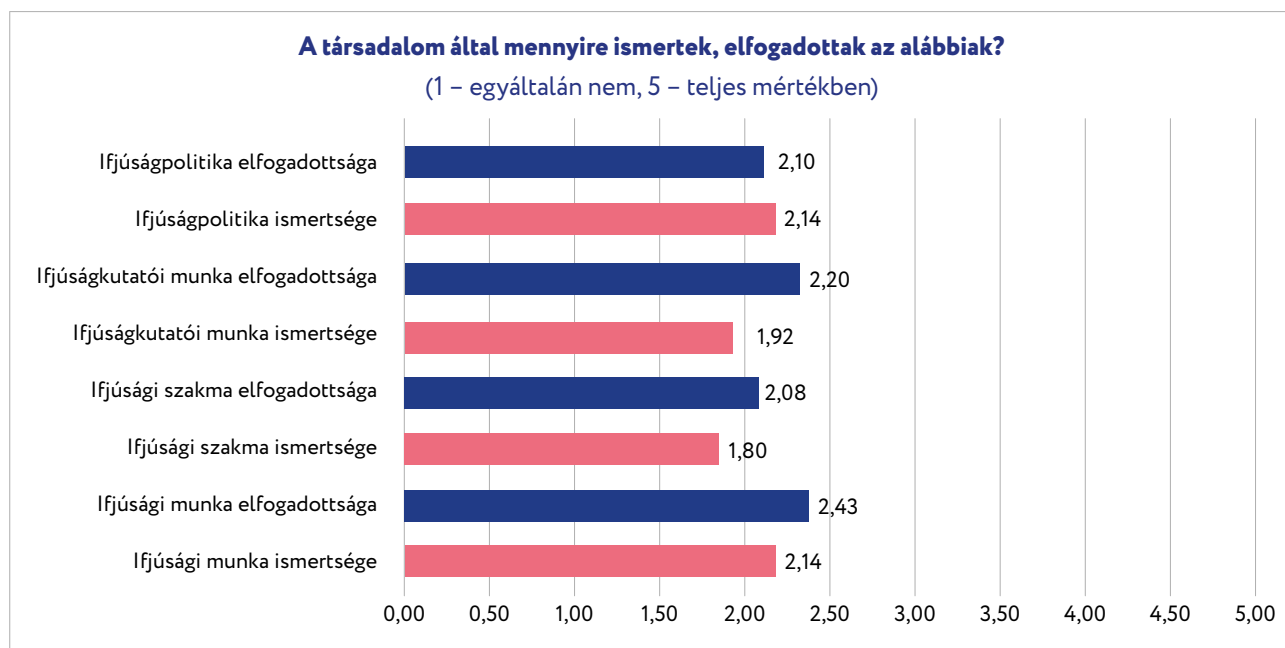
7. ábra: A szakpolitikai szereplők által mennyire ismertek, elfogadottak az alábbiak – átlag (saját szerkesztés)

Minden esetben kíváncsi voltam az ismertség mellett a vélt elfogadottság mértékére is, ami még kevésbé mutat jó képet a megkérdezett szakemberek benyomásairól a terület szakpolitikai megítélését illetően.

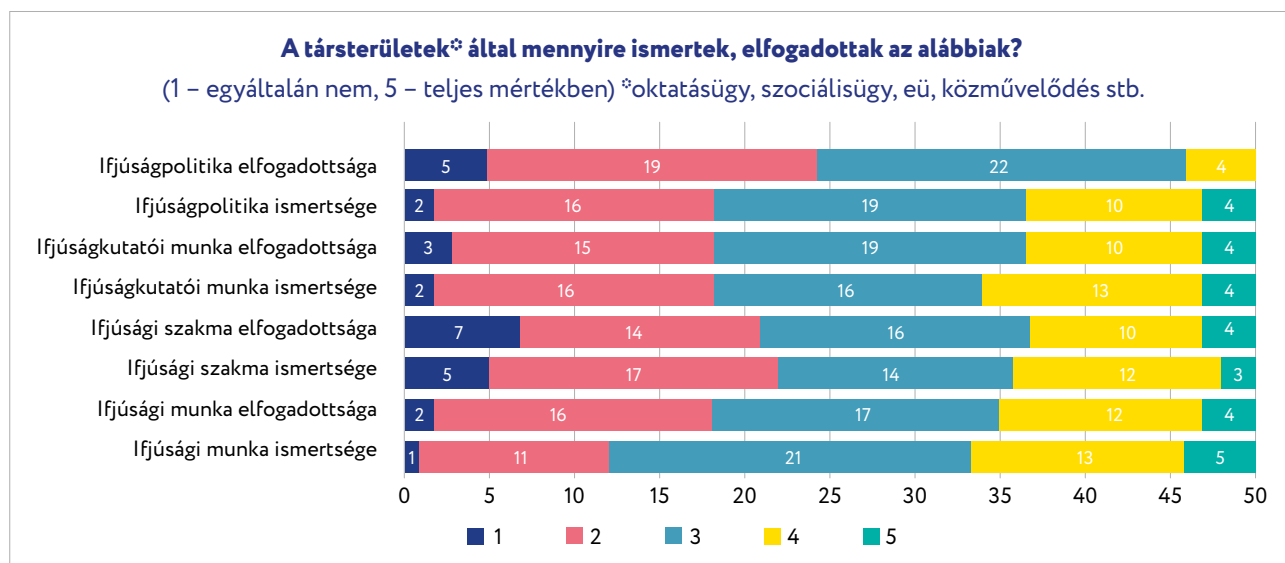
8. ábra: A társadalom által mennyire ismertek, elfogadottak az alábbiak? – megoszlás (saját szerkesztés)

Ha az előzőekben bemutatott szakpolitikai szereplők vélt ismerete és elfogadása aggodalomra ad okot, akkor a megkérdezett gyakorló szakemberek véleménye a társadalom tagjainak az ifjúsági szektort illető ismereteiről és elfogadásáról még kevésbé optimista. Láthatóvá válik, hogy nagyon kevesen gondolják úgy, hogy az adott terület a társadalom által ismert és/vagy elfogadott lenne, a válaszadók nagyjából kétharmada pedig kifejezetten borúlátó ebben a tekintetben.

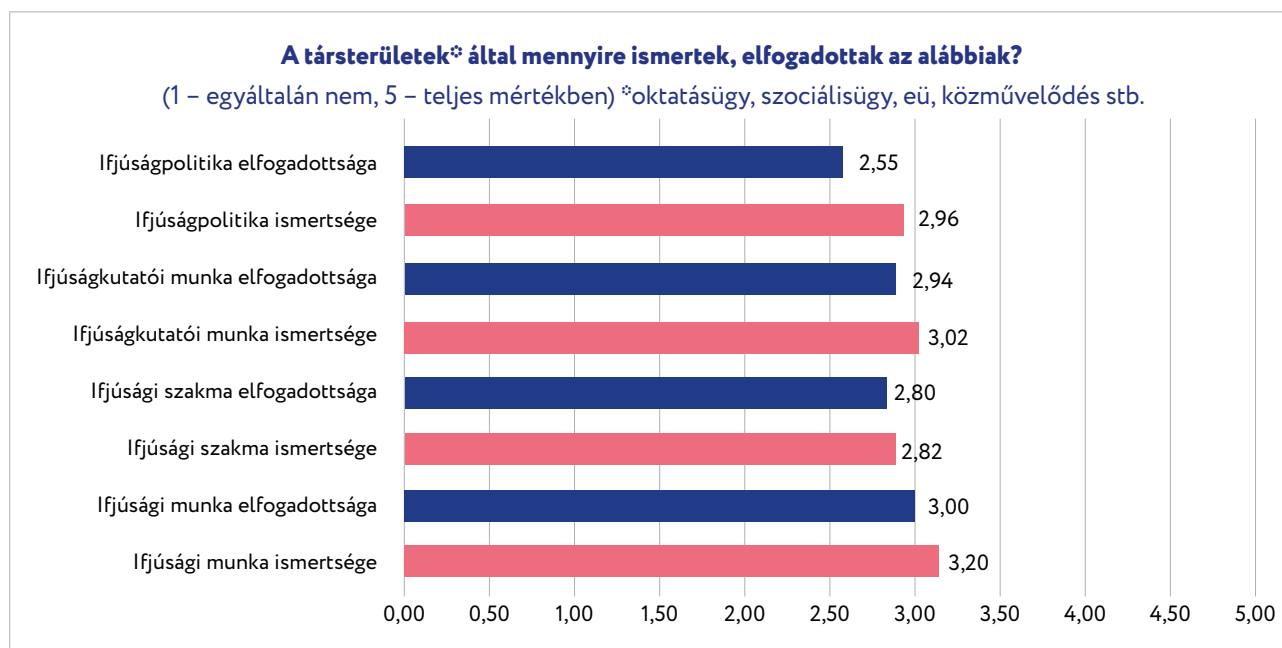
9. ábra: A társadalom által mennyire ismertek, elfogadottak az alábbiak? – átlag (saját szerkesztés)

Kifejezetten az átlagolt értékeket nézve megállapítható, hogy a megkérdezett szakemberek szerint a teljes ifjúsági szektor kívül esik a társadalom radarján, illetve a benne dolgozók munkájának elismertsége is nagyon alacsony, az ötös skála felét jelentő 2,5-ös átlagot sem éri el. Nehéz megítélni, hogy ez szimplán pesszimizmus, vagy a számok torzítás nélkül tükrözik az átélt helyzeteket. Legyen szó bármelyikről is, ezzel a megéléssel komolyan szükséges foglalkozni a jövőben, hiszen ha a szektor egészét ennyire nem látja a társadalom, az egy komoly és megoldásra váró probléma. Ha viszont az ifjúsági szakmát gyakorlók ennyire negatívan ítélik meg a saját helyzetüket – holott az a külső benyomások alapján korántsem ennyire kétségbeejtő a helyzet –, akkor a szakemberek önértékelésének és helyzetének építésével kell foglalkozni. Érdekes azonban, hogy a kutatásban részt vevők szerint, bár a munkájuk és az ő maguk társadalmi megítélése, valamint elfogadottsága rettentően alacsony, azonban a társterületek szempontjából optimistábbaknak mutatkoztak ebben a kérdésben.

10. ábra: A társterületek által mennyire ismertek, elfogadottak az alábbiak? – megoszlás (saját szerkesztés)

Bár a vizsgálatban részt vevők itt sem jelöltek meg nagyon magas értékeket, de az ábra alapján jól látható, hogy az egyes részterületek elfogadottsága és ismertsége tekintetében több 4-es és 5-ös válasz született, mint a társadalom általi megítélést körbejáró kérdéseknél. A válaszadók szerint a társterületek (oktatásügy, szociális ügyek, egészségügy, közművelődés stb.) körében a leginkább ismert és elfogadott elem az ifjúsági munka, a legkevésbé pedig az ifjúságpolitika.

8. ábra: A társadalom által mennyire ismertek, elfogadottak az alábbiak? – megoszlás (saját szerkesztés)

Az adatokat áttekintve tehát összességében megállapítható, hogy a megkérdezett szakemberek szerint leginkább a társterületek látják és fogadják el az ifjúságügyi szektor különböző alkotóelemeit. Tapasztalatom szerint is ez a jellemzőbb, hiszen egy pedagógus, szociális munkás, vagy egy, az általános prevencióban dolgozó szakember általában az ágazat szereplői közül közvetlenül az ifjúsági munkásokkal találkozik a mindennapokban, és tudja, hogy mit csinál egy ifjúságsegítő, ifjúsági munkás, vagy mi történik egy ifjúsági házban, illetve észleli az esetleges kapcsolódási lehetőségeket.

5. Hogyan tovább?

A kutatás eredményeit alapul véve elmondhatjuk, hogy a megkérdezett, ifjúsági szektorban jelenleg vagy korábban dolgozó szakemberek úgy érzékelik, hogy a külső környezetük, valamint a szakpolitika képviselői, döntéshozói nem látják, ismerik, értékelik megfelelően a munkájukat. Ez azért is fontos megállapítás, mert egy szakma érdekérvényesítő képességét alapvetően meghatározza a benne zajló folyamatok és benne dolgozó emberek munkájának megbecsülése, vizibilitása. Tekintve a vizsgálat eredményeit és a válaszadók megítélését, nem meglepő, hogy a

szektorban dolgozók jelentős erőfeszítéseket tesznek azért, hogy megpróbálják helyi szinten, az adott település döntéshozóival, intézményvezetőivel, vagy az ott élő közösség tagjaival még jobban elfogadtatni a munkájukat. Mindezek tükrében megfigyelhető, hogy működési területtől, településtől, szakmai háttértől függetlenül a lekérdezésben részt vevő szakemberek véleménye, tapasztalata, érzete egy irányba mutat: az ifjúsági munka, az ifjúsági szakma ismertsége és elismertsége nagyon alacsony a külső környezet körében.

Természetesen – ahogy több alkalommal is felmerült – a fenti eredmények nem a társterületi szereplők, döntéshozók, vagy széles társadalmi vizsgálatból származók véleményén alapulnak, hanem „csupán” átlagosan 20 éve a területen dolgozó szakemberek benyomásait tükrözik. Mindenesetre az figyelemre méltó megállapítás, hogy az ifjúsági szektorban működő szakemberek általános tapasztalata, hogy a munkájuk szinte láthatatlan és alacsony értékűt képvisel a külső környezetük számára. Amennyiben ez a belső megélés valóban leképezi a szakma valós szakpolitikai, társadalmi és társterületek általi megítélését, az alapvetően hatással lehet például az ifjúságügy és

szereplőinek széles körű érvényesülési lehetőségeire, a terület anyagi forrásainak, támogatásainak mértékére, a szakemberképzés és -utánpótlás biztosítására.

Ahhoz azonban, hogy teljesebb képet kaphassunk az ifjúsági szektor valós megítéléséről, a jövőben szükséges megvizsgálni ezeket a kérdéseket a döntéshozók, a társ-

területek, valamint a magyar társadalom szempontjából is. Mindezek célja előrébb mozdítani az ifjúságügyet, hisz a jövőnk zálogát jelentő fiatalok önmegvalósításának támogatása, segítségük életpályájuk elkezdésében egy olyan alapot teremthet, amelyre egy még sikeresebb társadalmat építhetünk.

Felhasznált irodalom

- Ament B. (2009). *Az animáció kialakulása, megjelenési formái hazánkban*. Szeged, HU: A Szegedi Pedagógusképző Kar Hallgatóiért Alapítvány.
- Ament B. (2018) *DARIFIT – Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Térkép*. Szeged, HU: Regionális Ifjúságfejlesztő Központ Alapítvány.
- Walther, A., Zentner, M., Jaaberg Hansen, B. Kühn, R., Szelényi Zs., Cicognani, E. & Williamson H. (2008). *Ifjúságpolitikai vizsgálat Magyarországon – Nemzetközi jelentés*. Budapest, HU: Európa Tanács, Ifjúsági és Sportigazgatóság.
- Bauer B., Pillók P., Ruff T., Szabó A., Szanyi F. E. & Székely L. (2017). *Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Budapest, HU: Új Nemzedék Központ Nonprofit Kft.
- Beke M. (2007). *A helyi, települési ifjúsági munka lehetőségei és tervezése*. Kecskemét, HU: HROD.
- Elek T. (szerk., 2016). *25 év – jelentés az ifjúságügyről*. Budapest, HU: Iuvenis – Ifjúság szakmai Műhely, Ifjúság szakmai Együttműködési Tanácskozás.
- Földi L. & Nagy Á. (szerk., 2010). *Ifjúságügy – ifjúsági szakma, ifjúsági munka*. Budapest, HU: Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat.
- Gábor K. & Jancsák Cs. (szerk., 2004). *Ifjúsági korszakváltás. Ifjúság az új évezredben*. Szeged, HU: Belvedere Meridionale.
- Európai Bizottság (2011). *Európai Bizottság fehér könyve, Új lendület Európa fiataljai számára*. Brüsszel, BE: Európai Bizottság.
- Jancsák Cs. (szerk., 2011). *Az európai fiatalok világa 21. század elején*. Szeged, HU: Belvedere Meridionale.
- Kárpáti Á. & Galambos R. (2010). *A civil ifjúsági szektor és kapcsolatai*. Budapest, HU: Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat.
- Káti G. (2006). *Gondolatok az ifjúságpolitikáról és eszközeiről*. Szeged, HU: Belvedere Meridionale.
- Kiss A., Takács K. & Csóka D. (2010). *Ha a hegy nem megy... A felkereső ifjúsági munka*. Budapest, HU: Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat.
- Kuti É (1998). *Hívjuk talán nonprofitnak....* Budapest, HU: Nonprofit Kutatócsoport.
- Nagy Á., Nemeskéry A., Bartók B. & Rózsahegyi V. (szerk., 2007). *Ifjúságsegítés*. Budapest, HU: Új Mandátum Könyvkiadó.
- Szabó Cs. (szerk., 2006). *Kézikönyv ifjúsági információs és tanácsadó szolgáltatások szervezéséhez*. Kecskemét, HU: HELPI Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda.
- Tóbiás L. (2019). *Szakmai életutak az ifjúsági munkában – Bevezetés: ifjúsági munka a rendszerváltás előtt és után*. Debrecen, HU: Párbeszéd – Szociális munka folyóirat.
- Varga J. (szerk., 2019). *A közoktatás indikátorrendszere 2019*. Budapest, HU: Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet.